

(Time: 2 ½ Hours)

(Total Marks: 75)

Please check whether you have got the right question paper.

N.B.: 1. All questions are compulsory.

2. Figures to the right indicate full marks.

Q 1 Answer the following questions in two sentences (Any Six)

12

- Write a difference between Micro and Macro economics. Give example.
- State definition of "National Income" given by National Sample Survey.
- Name any two Schemes initiated by government to alleviate the poverty in India.
- Write the difference between GDP and NDP.
- What is Prosperity Phase of business cycle?
- Write two functions of NITI Aayog.
- What is Money Supply?
- State two causes of adverse balance of payment.

Q.2 Write short notes (Any Two)

12

- Significance of Economics in legal profession.
- Circular Flow of Income.
- BRICS
- WTO

Q. 3 Attempt any two of the following (Any Two)

12

- Price of 'x' commodity increased by 10 percent. In its response demand for the same commodity was decreased by 6 percent.
 - State and explain the type of elasticity of demand expressed in above facts.
 - Use the Formula of Price elasticity and find out the elasticity whether it is less or greater than one.
- Agricultural productivity before Green Revolution was comparatively very less. Much more India's requirement of agricultural production was to be fulfilled by importing. Today not only India has been self-sufficient in food grains but also exporting much of the agricultural production.
 - State any three strategies adopted by Indian Government to increase the agricultural productivity.
 - Do you think that the increased agricultural production by using pesticides and chemical fertilisers is harmful for human health? Why?
- India is the most populous country in the world with one sixth of the world's population. India's population is more than 145 crores today.
 - State the legal provisions by which population growth can be controlled.
 - State and explain any two methods to appropriate use of labour force created by increased population.

d) Due to industrial growth in the country, there have been structural changes in imports since 1951. Eg. Increasing imports of capital goods and raw materials. Declining imports of food grains and consumer goods.

i) Do you think that the New Industrial policy 1991 caused for the industrial growth in India? Give reasons to support your answer.

ii) Write two examples of structural changes in India's foreign trade.

Q.4 Answer the following in detail. (Any Three)

39

a) Do the comparative study between Perfect Competition Market, Monopoly Market and Monopolistic Competition Market.

b) Write the salient features of Indian Economy.

c) Explain the problems and measures of Micro, Small and Medium Enterprises.

d) What is Money Market? State the features and recent changes in Indian Money Market.

e) State and explain the causes of growth of Public Expenditure with appropriate examples.

मराठी रुपांतर

वेळ: २:३० तास

एकूण गुण: ७५

सूचना: १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२. उजवीकडील आकृत्या गुण दर्शवतात.

प्र.१ खालील प्रश्नांची उत्तरे दोन ते तीन ओळीत लिहा. (कोणतेही सहा)

१२

- अ) सुक्ष्म आणि समग्र अर्थशास्त्र यातील फरक लिहा. उदाहरण द्या.
- ब) राष्ट्रीय नमुना सर्वेक्षणाने दिलेली "राष्ट्रीय उत्पन्न" ची व्याख्या लिहा.
- क) भारतातील दारिद्र्य निर्मूलनासाठी सरकारने सुरू केलेल्या कोणत्याही दोन योजनांची नावे लिहा.
- ड) जीडीपी आणि एनडीपी मधील फरक लिहा.
- ई) व्यवसाय चक्राचा समृद्धीचा टप्पा काय आहे?
- फ) नीती आयोगाची दोन कार्ये लिहा.
- ग) वित्त पुरवठा म्हणजे काय?
- ह) व्यवहारशेफाच्या प्रतिकूल संतुलनाची दोन कारणे सांगा.

प्र.२ टिप लिहा (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) वकिली व्यवसायात अर्थशास्त्राचे महत्त्व.
- ब) उत्पन्नाचा चक्रीय प्रवाह.
- क) ब्रिक्स
- ड) डब्ल्यू. टी. ओ.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) 'क्ष' कमोडिटीच्या किमतीत १० टक्क्यांनी वाढ झाली आणि त्याच वस्तूची मागणी ६ टक्क्यांनी कमी झाली.
 - i) वरील तथ्यांमध्ये व्यक्त झालेला मागणीच्या लवचिकतेचा प्रकार सांगा आणि स्पष्ट करा.
 - ii) किंमत लवचिकतेचे सूत्र वापरा आणि लवचिकता एकापेक्षा कमी किंवा जास्त आहे हे शोधा.
- ब) हरितक्रांतीपूर्वी शेतीची उत्पादकता तुलनेने खूपच कमी होती. भारताची कृषी उत्पादनाची गरज आयात करून पूर्ण होत असे. आज भारत अन्न धान्याच्या बाबतीत स्वयंपूर्ण तर झाला आहेच, पण शेतीउत्पादनाचा बराचसा भाग निर्यातही करत आहे.
 - i) कृषी उत्पादकता वाढविण्यासाठी भारत सरकारने अवलंबिलेली कोणतीही तीन धोरणे सांगा.
 - ii) कीटकनाशके व रासायनिक खतांचा वापर करून वाढलेले कृषी उत्पादन मानवी आरोग्यासाठी हानिकारक आहे असे तुम्हाला वाटते का? का?

क) भारत हा जगातील सर्वात जास्त लोकसंख्या असलेला देश असून जगातील लोकसंख्येच्या एक शष्टांश लोकसंख्या भारताची आहे. आज भारताची लोकसंख्या १४५ कोटी पेक्षा जास्त आहे.

i) लोकसंख्या वाढीवर नियंत्रण ठेवता येईल अशा कायदेशीर तरतुदी सांगा.

ii) वाढत्या लोकसंख्येमुळे निर्माण झालेल्या श्रमशक्तीचा योग्य वापर करण्यासाठी कोणत्याही दोन पद्धती सांगा आणि स्पष्ट सांगा.

ड) देशातील औद्योगिक विकासामुळे १९५१ पासून आयातीत संरचनात्मक बदल झाले आहेत. उदा. भांडवली वस्तू आणि कच्च्या मालाची वाढती आयात, अन्नधान्य आणि ग्राहकोपयोगी वस्तूंच्या आयातीत घट इ.

i) नवीन औद्योगिक धोरण १९९१ मुळे भारतातील औद्योगिक विकासाला चालना मिळाली असे तुम्हाला वाटते का? उत्तराच्या समर्थनार्थ कारण लिहा.

ii) भारताच्या परकीय व्यापारातील संरचनात्मक बदलांची दोन उदाहरणे लिहा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणत्याही तीन)

३९

अ) पूर्ण स्पर्धा बाजार, मक्तेदारी बाजार आणि मक्तेदारीयुक्त स्पर्धेचा बाजार यांचा तुलनात्मक अभ्यास करा.

ब) सूक्ष्म, लघु व मध्यम उद्योगांच्या समस्या व त्यावरील उपाययोजना स्पष्ट सांगा.

क) भारतीय अर्थव्यवस्थेची ठळक वैशिष्ट्ये लिहा.

ड) वित्तीय बाजार म्हणजे काय? भारतीय वित्तीय बाजाराची वैशिष्ट्ये आणि त्यातील अलीकडील बदल सांगा.

ई) सार्वजनिक खर्चाच्या वाढीची कारणे उदाहरणासह स्पष्ट करा.
